

קורס 287.4308 א

שנה"ל תש"ף

2019/20

פרופ' טובה בנד וינטרשטיין

יום ד' 14:00-16:00

תכנית מ"א סמסטר א'

twinters@research.haifa.ac.il

שעת קבלה: יום ד' 8:00-9:00 (לפי תיאום מראש)

אוכלוסיות מודרות בזקנה: היבטים אישיים משפחתיים וחברתיים

העלייה בתוחלת החיים מובילה לנוכחות מוגברת של אוכלוסיית הזקנים בחברה, יחד עם זאת, הנראות החברתית-ציבורית של אוכלוסייה זו מוגבלת. תופעה זו מקבלת ביטוי בעל עצמה רבה יותר כאשר מדובר בקבוצות בזקנה בעלות אפיונים ייחודיים כגון אוכלוסיית הלהטביים המזדקנים, זקנים עניים ואנשים המזדקנים עם מוגבלויות פיזיות, אינטלקטואליות ונפשיות. ההדרה של אוכלוסיות קצה אלו באה לידי ביטוי בבידודן, היעדר השפעה וכוח, קיפוח והשתתפות מעטה בתחומי חיים שונים. כל אלה מונעים מהם מרחב ביטוי אישי, תרבותי וציבורי.

מטרות הקורס:

1. לחשוף את הסטודנטים לסוגיית ההדרה ומשמעותה ביחס לאוכלוסיות קצה בזקנה.
2. ללמוד ולהבין את מכלול המאפיינים והצרכים הספציפיים של כל אחת מהאוכלוסיות המודרות בזקנה.
3. להתנסות במפגש עם אנשים זקנים מודרים והכרות מקרוב עם חוויתם.

נושאים עיקריים בהם הקורס יעסוק:

- הדרה, זקנה ומה שביניהם- מושגי מפתח
- קהילת הלהט"בים המזדקנים
- נכות מזדקנת מול נכות בזקנה
- משפחות המזדקנות עם נכויות – מוגבלות פיזית ו/או אינטלקטואלית
- "כמו כל אדם נורמלי"- להיות חולה נפש מזדקן
- האדם הזקן האובדני ומשפחתו
- להיות עני וזקן
- עבריינים מזדקנים וזנות מזדקנת

דרישות הקורס:

- קריאת חומר ביבליוגרפי הדרוש לקראת השיעור
- נוכחות חובה והשתתפות פעילה בשיעורים
- מטלות ביניים במהלך השיעורים
- עבודה מסכמת המבוססת על ראיון עומק

מרכיבי הציון וההערכה:

- השתתפות פעילה בשיעורים ובקראות בחומר הקריאה - 20%
- עבודה מסכמת - 80%

תכני הקורס:

שיעור 1: הזדקנות, זיקנה ומה שביניהם - מושגי מפתח

אלון, ש.; גולדנר, ח.; כרמל, ש. (2013). השלכות הגילנות על הפרט המזדקן בסביבתו החברתית. בתוך י, דורון (עורך), גילנות בחברה הישראלית. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.

Hagestad, G. O., & Uhlenberg, P. (2005). The social separation of old and young: A root of ageism. *Journal of social issues*, 61(2), 343-360.

Strier, R. (2001). From social exclusion to community involvement. *Society and Welfare*, 21(2), 213-232. (In Hebrew).

Hendricks, J. (2004). Public policies and old age identity. *Journal of Aging Studies*, 18(3), 245-260.

שיעור 2: אוכלוסיית הלהטביים המזדקנים

אלון, ש.; בכנר, י. (2012). להט"בים זקנים כמטפלים עיקריים בזוגות חד-מיניים. גרונטולוגיה לט (1-2), 11-126.

מרי-אש, א., דורון, י. (2016). גילוי גילנות בקהילה ההומו-לסבית בישראל. גרונטולוגיה לח, 2-3 (תשעא) 107-129.

- DeVries, B., & Herdt, B. (2012). Aging in the gay community. In T. M. Witten & A. E. Eyler (Eds.), *Gay, lesbian, bisexual & transgender aging: Challenges in research, practice & policy* (pp. 84–129). Baltimore, MD: Johns Hopkins Press.
- DeVries, B., & Hoctel, P. (2007). The families of older gay men and lesbians. In N. Teunis & G. Herdt (Eds.), *Sexual inequalities and social justice* (pp. 213–232). Berkeley: University of California Press.
- Kimmel, D. C., Hinrichs, K. L. M., & Fisher, L. D. (2015). Understanding lesbian, gay, bisexual, and transgender elders. In P. A. Lichtenberg, & B. T. Mast (Eds.), *APA Handbook of clinical geropsychology*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Kimmel, D. (2014). Lesbian, gay, bisexual, and transgender aging concerns. *Clinical Gerontologist*, 37(1), 49-63.
- National Senior Citizens Law Center. (2011). *LGBT older adults in long-term care facilities: Stories from the field*. Retrieved from http://www.lgbtagingcenter.org/resources/pdfs/NSCLC_LGBT_report.pdf
- Newman, R., & Price, E. (2012). Meeting the needs of LGBT people affected by dementia: The story of the LGBT dementia support group. In R. Ward, I. Rivers, and M. Sutherland (Eds.), *Lesbian, gay, bisexual and transgender ageing: Biographical approaches for inclusive care and support* (pp. 183–195). London, United Kingdom: Jessica Kingsley Publishers.
- Smith, L. A., McCaslin, R., Chang, J., Martinez, P., & McGrew, P. (2010). Assessing the needs of older gay, lesbian, bisexual, and transgender people: A service-learning and agency partnership approach. *Journal of Gerontological Social Work*, 53(5), 387-401.

שיעור 3: נכות מזדקנת מול נכות בזיקנה

בן נון, ש.; נאון, ד.; ברודסקי, ג.; מנדלר, ד. (2008) הזדקנות של אנשים עם פיגור שכלי המקבלים שירותי דיור /או תעסוקה ממשרד הרווחה: תמונת מצב וצרכים. מאיירס-גיוינט-מכון ברוקדייל, ירושלים.

ליפשיץ, ח. (1985). מפגרים בוגרים- מזדקנים בפנימיות למפגרים בשכלם. פרסום של השירות למפגר ושל האגודה לפיתוח ושיפור שירותים לילדים מוגבלים למפגרים בישראל

עורי, א.; עזריה, מ. (1996). סיבוכים מאוחרים בקרב אנשים עם נכויות 'קבועות' ". הרפואה 130 116-117

Avlund, K. (2004). Disability in old age: Longitudinal Population-Based Studies of the Disablement Process. *Dan Med Bull*, 51(4), 315–349.

Bigby, C. (2004). Aging with a lifelong disability: Policy, program and practice issues for professionals. London: Jessica Kingsley.

Chiu, C. J., & Wray, L. A. (2011). Physical disability trajectories in older Americans with and without diabetes: The role of age, gender, race or ethnicity, and education. *The Gerontologist*, 51(1), 51–63.

Doron, I. (2007). Old age, rights and disability: Legal perspectives on older persons' accessibility to the justice system. In D. Feldman, Y. Danieli-Lahav and S. Haimovitz (Eds.) *The Accessibility of the Israeli Society for Persons with Disability on the Threshold of the 21st Century* (pp. 223-248). Jerusalem: The Ministry of Justice. [Hebrew]

Heller, T. & van Heumen, L. (2013). Disability and aging. In M. Wehmeyer (Ed.), *Oxford handbook of positive psychology and disability* (pp. 409-423). Oxford, U.K.: Oxford University Press.

LaPlante, M. P. (2014). Key goals and indicators for successful aging of adults with early-onset disability. *Disability and Health Journal*, 7(1), S44–S50.

Monahan, D. J., & Wolf, D. A. (2014). The continuum of disability over the lifespan: The convergence of aging with disability and aging into disability. *Disability and Health Journal*, 7(1), S1-S3.

Myhill, W. N., & Blanck, P. (2009). Disability and aging: Historical and contemporary challenges. *Marquette Elder's Advisor Law Journal*, 11, 47-80.

Neon, D. (Ed.). (2009). Adults with a disability in Israel. Jerusalem, Israel: The Myers-JDC-Brookdale Institute. [Hebrew]

Putnam, M. (2011). Perceptions of difference between aging and disability service systems consumers: Implications for policy initiatives to rebalance long term care. *Journal of Gerontological Social Work*, 54, 325-342.

Putnam, M., & Stoeber, A. (2007). Facilitators and barriers to crossing network lines: A Missouri case study. In M. Putnam (Ed.) *Moving from separate to crossing aging and disability service networks. Aging and Disability: Crossing Network Lines* (pp. 19-54). New York, NY: Springer

Rejeski, W. J., & Focht, B. C. (2002). Aging and physical disability: On integrating group and individual counseling with the promotion of physical activity. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 30(4), 166–170.

Topinková, E. (2008). Aging, disability and frailty. *Annals of Nutrition and Metabolism*, 52(1), 6–11.

Verbrugge, L. M., & Yang, L. (2002). Aging with disability and disability with aging. *Journal of Disability Policy Studies*, 12(4), 253–267.

שיעור 4-5: משפחות המזדקנות עם נכויות – מוגבלות פיזית ו/או אינטלקטואלית

כרמלי, א', ברחד, ש', זייגר, צ' וכרמלי, ו' (2001). המאפיינים הקליניים ומאפייני התפקוד של מבוגרים הלוקים בפיגור שכלי. גרונטולוגיה, כח(1)(45-55) .

Avieli, H., & **Band-Winterstein, T.** (2017). The experience of parenting a child with disability in old age. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(4), 421-428.

Avieli, H., & **Band-Winterstein**, T. (2017). "What didn't I do for this child": Parents retrospective construction of child's CP diagnostic process. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 29, 385-405.

Hogg, J., Lucchino, R., Wang, K., & Janicki, M. (2001). Healthy ageing – adults with intellectual disabilities: ageing and social policy. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 14, 229-255 .

Salvatori, P., Tremblay, M., & Tryssenaar, J. (2003). Living and aging with a developmental disability: perspectives of individuals, family members, and service providers. *Journal on Developmental Disabilities*, 10(1), 1- 19.

Torres-Gil, F., & Putnam, M. (2004). The politics of aging with disability: Health care policy and the shaping of the public agenda. In B. Kemp, & L. Mosqueda (Eds.), *Aging with disability: What the clinician needs to know* (pp. 262-279). Baltimore: MD: Johns Hopkins Press .

שיעור 6: "כמו כל אדם נורמלי" – להיות חולה נפש מזדקן

Araten-Bergman, T., #Avieli, H., #Mushkin, P., & **Band- Winterstein, T.** (2016). How aging individuals with schizophrenia experience the self-etiology of their illness: a reflective lifeworld research approach. *Aging & Mental Health*, 20, 1147-1156.

Avieli, H., #Mushkin, P., & Araten-Bergman, T. **Band- Winterstein, T.** (2016). Ageing with Schizophrenia: A lifelong experience of multi-dimensional suffering. *Archives of Psychiatric Nursing*, 30, 230-236.

Belitsky, R., & McGlashan, T. H. (1993). The manifestations of Schizophrenia in late life: A dearth of data. *Schizophrenia Bulletin*. 19, 683-685. doi:10.1093/schbul/19.4.683

- Berry, K., Barrowclough, C., Byrne, J., & Purandare, N. (2006). Coping strategies and social support in old age psychosis. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *41*, 280-284. doi:10.1007/s00127-005-0023-1
- Cohen, C. I., Hassamal, S. K., & Begum, N. (2011). General coping strategies and their impact on quality of life in older adults with schizophrenia. *Schizophrenia Research*, *127*, 223-228. doi:10.1016/j.schres.2010.12.023
- Cummings, S. M., & Kropf, N. P. (2011). Aging with a severe mental illness: Challenges and treatments. *Journal of Gerontological Social work*. *54*, 175-188. doi:10.1080/01634372.2010.538815
- Ibrahim, F., Cohen, C. I., & Ramirez, P. M. (2010). Successful aging in older adults with schizophrenia: prevalence and associated factors. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*. *18*, 879-886. doi:10.1097/JGP.0b013e3181d57441
- Karim, S., Overshott, R., & Burns, A. (2005). Older people with chronic schizophrenia. *Aging & Mental Health*, *9*, 315-324. doi:10.1080/13607860500114167
- Mechanic, D., & McAlpine, D. D. (2011). Mental health and aging: A life-course perspective. In R. A. Settersten & J. L. Angel (Eds.), *Handbook of sociology of aging* (pp. 477-493). New York, NY: Springer. doi:10.1007/978-1-4419-7374-0_30
- שיעור 7-8: "כמו כל אדם נורמלי" – להיות חולה נפש מזדקן
- Araten-Bergman, T., #Avieli, H., #Mushkin, P., & **Band- Winterstein, T.** (2016). How aging individuals with schizophrenia experience the self-etiology of their illness: a reflective lifeworld research approach. *Aging & Mental Health*, *20*, 1147-1156.

- Avieli, H., #Mushkin, P., & Araten-Bergman, T. **Band- Winterstein, T.** (2016). Ageing with Schizophrenia: A lifelong experience of multi-dimensional suffering. *Archives of Psychiatric Nursing, 30*, 230-236.
- Belitsky, R., & McGlashan, T. H. (1993). The manifestations of Schizophrenia in late life: A dearth of data. *Schizophrenia Bulletin, 19*, 683-685. doi:10.1093/schbul/19.4.683
- Berry, K., Barrowclough, C., Byrne, J., & Purandare, N. (2006). Coping strategies and social support in old age psychosis. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 41*, 280-284. doi:10.1007/s00127-005-0023-1
- Cohen, C. I., Hassamal, S. K., & Begum, N. (2011). General coping strategies and their impact on quality of life in older adults with schizophrenia. *Schizophrenia Research, 127*, 223-228. doi:10.1016/j.schres.2010.12.023
- Cummings, S. M., & Kropf, N. P. (2011). Aging with a severe mental illness: Challenges and treatments. *Journal of Gerontological Social work, 54*, 175-188. doi:10.1080/01634372.2010.538815
- Ibrahim, F., Cohen, C. I., & Ramirez, P. M. (2010). Successful aging in older adults with schizophrenia: prevalence and associated factors. *The American Journal of Geriatric Psychiatry, 18*, 879-886. doi:10.1097/JGP.0b013e3181d57441
- Karim, S., Overshott, R., & Burns, A. (2005). Older people with chronic schizophrenia. *Aging & Mental Health, 9*, 315-324. doi:10.1080/13607860500114167
- Mechanic, D., & McAlpine, D. D. (2011). Mental health and aging: A life-course perspective. In R. A. Settersten & J. L. Angel (Eds.), *Handbook of sociology of aging* (pp. 477-493). New York, NY: Springer. doi:10.1007/978-1-4419-7374-0_30

שיעור 9: להיות עני וזקן

- ברג-ורמן, א., ברודסקי, ג'. (2004). השפעת המצוקה הכלכלית של הזקנים על תנאי חייהם. ג'וינט מכון ברוקדיל, ירושלים.
- שטייר, ח.; בלייד, ח. (2014). עוני בקרב האוכלוסיה המבוגרת בישראל, בתוך דן בן דוד (עורך), דוח מצב המדינה חברה כלכלה ומדיניות 2014, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 341 - 378.
- Eileen M. Crimmins, Jung K. Kim, Teresa E. Seeman; Poverty and Biological Risk: The Earlier “Aging” of the Poor, *The Journals of Gerontology: Series A*, Volume 64A, Issue 2, 1 February 2009, Pages 286–292, <https://doi.org/10.1093/gerona/gln010>.
- Pinquart, M., & Sörensen, S. (2000). Influences of socioeconomic status, social network, and competence on subjective well-being in later life: a meta-analysis.
- Rose, S. M., & Hatzenbuehler, S. (2009). Embodying social class: The link between poverty, income inequality and health. *International Social Work*, 52(4), 459-471.
- Rubinstein, R. L., & de Medeiros, K. (2014). “Successful aging,” gerontological theory and neoliberalism: A qualitative critique. *The Gerontologist*, 55(1), 34-42.

שיעור 10-11 : האדם הזקן האובדני ומשפחתו

- Barak, Y., Aizenberg, D., Szor, H., Swartz, M., Maor, R., Knobler, H. Y. (2005). Increased risk of attempted suicide among aging holocaust survivors. *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 13, 701-704.
- Conwell, Y., & Thompson, C. (2008). Suicidal behavior in elders. *Psychiatric Clinics of North America*, 31, 333-356. doi:10.1016/j.psc.2008.01.004
- Crandall, M., Luchette, F., Esposito, T., West, M., Shapiro, M., & Bulger, E. (2007). Attempted suicide and the elderly trauma patient: Risk factors and outcomes. *The Journal of Trauma-Injury Infection and Critical Care*, 62, 1021-1028. doi:10.1097/01.ta.0000229784.88927.6e

Crocker, L., Clare, L., & Evans, K. (2006). Giving up or finding a solution? The experience of attempted suicide in later life. *Aging & Mental Health, 10*, 638-647.

doi:10.1080/13607860600640905

Kjølseth, I., Ekebreg, Ø., & Steihaug, S. (2010). Why suicide? Elderly people who committed suicide and their experience of life in the period before their death. *Intergenerational Psychogeriatrics, 22*, 209-218

Liu, I., & Chiu, C. (2009). Case-control study of suicide attempts in the elderly. *International Psychogeriatrics, 21*, 896-902. doi:10.1017/S1041610209990056

Raue, P. J., Meyers, B. S., Rowe, J. L., Heo, M., & Bruce, M. L. (2007). Suicidal ideation among elderly homecare patients. *International Journal of Geriatric Psychiatry, 22*, 32-37.

doi:10.1002/gps.1649

Segal, D. L., Marty, M. A., Meyer, W. J., & Coolidge, F. L. (2012). Personality, suicidal ideation, and reasons for living among older adults. *The Journal of Gerontology, 67B*, 159-166.

doi:10.1093/geronb/gbr080

Szanto, K., Gildengers, A., Mulsant, B. H., Brown, G., Alexopoulos, G. S., & Reynolds C. F. I. (2005). Identification of suicidal ideation and prevention of suicidal behaviour in the elderly. *Drugs & Aging, 19*, 11-24.

שיעור 12-13: עבריינים מזדקנים וזנות מזדקנת

דורון, יי. (2006). גן עדן או גהנום? על זקנים והזדקנות בבית המאסר מעשיהו. צוהר לבית הסוהר, 10, 11 – 19.

Aday, R.H. (2003). *Aging prisoners: Crisis in American corrections*. Westport, CT: Praeger.

Bretschneider, W., Elger, B., & Wangmo, T. (2012). Ageing prisoners' health care: analyzing the legal settings in Europe and the United States. *Gerontology, 59(3)*, 267-275.

Bows, H., & Westmarland, N. (2016). Older sex offenders—managing risk in the community from a policing perspective. *Policing and Society*, 1-13.

Crawley, E., & Sparks, R. (2005). Older men in prison: Survival, coping and identity. In A. Liebling & S. Maruna (Eds.), *The effects of imprisonment*, pp. 343-365. London: Willan.

Currey, C., Wilson, S., O'Dowd, J., & Shillabeer, T. (2013). Ageing offenders—a developing concern. *Australasian Journal of Correctional Staff Development*, 47, 777-787.

DeLisi, M., Kosloski, A. E., Drury, A. J., Vaughn, M. G., Beaver, K. M., Trulson, C. R., & Wright, J. P. (2011). Never desisters: A descriptive study of the life-course persistent offender. *Criminology Theory: A Life-Course Approach*. Boston, MA: Jones & Bartlett.

DeLisi, M. (2015). Career Criminals and the Antisocial Life Course. *Child Development Perspectives*, 10(1), 53 – 58.

DeLisi, M., Trulson, C. R., Marquart, J. W., Drury, A. J., & Kosloski, A. E. (2010). Inside the prison black box: Toward a life course importation model of inmate behavior. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 0306624X10383956.

Handtke, V., & Wangmo, T. (2014). Ageing prisoners' views on death and dying: Contemplating end-of-life in prison. *Journal of bioethical inquiry*, 11(3), 373-386.

Hayes, A. J. (2017). Aging Inside: Older Adults in Prison. In *Emerging Issues in Prison Health* (pp. 1-12). Springer Netherlands.

* ייתכנו שינויים במהלך הקורס וברשימה הביבליוגרפית